

V. Mehriban xanım Əliyeva haqqında məqalə və materiallar

YUNESKO-nun xoşməramlı səfirləri

YUNESKO-nun Xoşməramlı Səfirləri tanınmış vəkillərdən ibarət olan, YUNESKO-nun ideallarını öz adları və nüfuzları vasitəsilə təbliğ edən görkəmli bir qrupdur. Bu xüsusi şəxslər YUNESKO-nun işini, missiyasını yayır və təbliğ edirlər. Onlar dünyanın diqqətini YUNESKO-nun işinə cəlb edilməsinə kömək etmək üçün öz istedad və statuslarından istifadə etməyə razılıq vermişlər.

Ümumbəşəri və qlobal problemlərin həlli ayrılıqda götürülmüş bir və bir neçə dövlətin fəaliyyətindən deyil, dünya dövlətlərinin bu istiqamətdəki birgə səylərindən asılı olduğundan dövlətlərarası təşkilatların müasir dövrdə rolu günbəgün artır. Belə təşkilatlardan ən böyüyü və mötəbəri olan BMT-nin əsas məqsədləri də beynəlxalq sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq, xalqların bərabərliyi və öz müqəddəratını təyin etmək prinsiplərini rəhbər tutaraq millətlər arasında dostluq münasibətlərini inkişaf etdirmək, iqtisadi, sosial, mədəni və humanitar xarakterli problemlərin həllində beynəlxalq əməkdaşlığı həyata keçirmək kimi vacib məsələləri özündə birləşdirir. BMT və onun sisteminə daxil olan bütün digər təşkilatların fəaliyyəti məhz bu məqsədlərə xidmət göstərir.

Beynəlxalq aləmdə baş verən proseslərə fəal şəkildə qoşulmaq, ümumbəşəri və qlobal problemlərin həllindən kənarda qalmamaq üçün BMT-nin üzvü olmaq əsas amillərdən biri kimi meydana çıxır. BMT-nin tribunası dövlətin öz məqsəd və məramlarını dünyaya bəyan etmək, istər xarici, istərsə də daxili problemlərin həlli üçün ölkələri əməkdaşlığa çağırmaq məqsədilə istifadə edə biləcəyi ali kürsülərdən biridir.

Azərbaycan 1992-ci il martın 2-də BMT-yə üzv qəbul olunmuşdur. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev BMT-nin Baş Məclisindəki çıxışında demişdir: “Bütövlükdə Azərbaycan Respublikası gələcək üçün BMT-nin perspektivlərini nikbinliklə qiymətləndirir və bundan sonra da Birləşmiş Millətlər Təşkilatının yüksək prinsiplərini müdafiə etmək, təşkilatın nüfuzunun və səmərəsinin artırılmasına nail olmaq əzmindədir”. BMT ilə əməkdaşlığın həyata keçirilməsinin əsas yollarından biri də bu təşkilatın ixtisaslaşmış qurumları ilə əlaqələri gücləndirmək, onlarda layiqincə təmsil olunmaqdır.

BMT-nin bütün dünyada geniş tanınan ixtisaslaşmış qurumu YUNESKO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization– BMT-nin Təhsil, Elm və Mədəniyyət Məsələləri Üzrə Təşkilatı) 1946-cı ildə yaradılmışdır. Onun əsas məqsədləri təhsil, elm və mədəniyyət sahələrində əməkdaşlığı həvəsləndirməklə sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunmasına yardım göstərmək, BMT-nin Nizamnaməsinə uyğun olaraq irqinə, cinsinə, dilinə və dininə fərq qoymadan bütün insan hüquq və azadlıqlarına nail olmaqdır. Bu məqsədləri həyata keçirmək üçün YUNESKO aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirir:

- xalq təhsilini həvəsləndirir;
- biliklərin artırılmasına, saxlanmasına və yayılmasına xidmət edir;
- mədəniyyətin yayılmasına və təbliğinə kömək göstərir;
- kütləvi informasiya vasitələrinin köməyi ilə xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşmanı inkişaf etdirir.

YUNESKO öz fəaliyyətini tərbiyə, elm, mədəniyyət, kommunikasiya, xüsusi elmlər və inkişaf, sülh və insan hüquqları kimi əsas istiqamətlərə yönəldir və həmin məqsədlə müxtəlif proqramların həyata keçirilməsinə çalışır. Ümumi informasiya, kommunikasiyanın inkişaf etdirilməsi, savadsızlığın ləğvi, tərcümələr, okeanoqrafik tədqiqatlar və sahil ərazilərinə nəzarət edilməsi və s. beynəlxalq proqramlar bu qəbildəndir. YUNESKO-nun

fəaliyyət sferasında mədəniyyət və təhsil məsələləri xüsusi yer tutur. Təşkilat dünya xalqlarının mədəniyyətinin öyrənilməsi və yayılması ilə yanaşı, bütün dünyada tanınan, yüksək nüfuz sahibi olan şəxsiyyətlərlə əməkdaşlığa, belə nüfuzlu şəxsiyyətlərin köməyi ilə global problemlərin həllinə xüsusi diqqət verir. YUNESKO-nun xoş məramlı səfiri adının təsis edilməsi də, dünyanın hümanist idealların gerçəkləşməsində böyük xidmətləri olan nüfuzlu şəxsiyyətlərini bir araya toplamaq, onlarla əməkdaşlıq etmək məqsədi daşımışdır. YUNESKO-nun Xoşməramlı Səfirlərinin ümumi siyahısı böyük deyildir. Təşkilatın bütün dünya üzrə cəmi 41 xoş məramlı səfiri vardır. Alisia Alanso, Valdas Adamkus, Montserrat Kabalye, Klaudia Kardenalle, Şahzadə Lalla Meryam, Susanna Rinaldi, Mstislav Rastropoviç, Zurab Sereteli və başqa məşhur şəxslər müxtəlif vaxtlarda YUNESKO-nun xoşməramlı səfirləri elan edilmişlər.

2004-cü il sentyabrın 9-da Parisdə – YUNESKO-nun iqamətgahında Mehriban xanım Əliyevaya BMT-nin bu ixtisaslaşmış təşkilatının Xoşməramlı səfiri fəxri adı verilməsinə həsr olunmuş mərasim keçirilmişdir. Bu mərasim Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı və təbliğində xüsusi xidmətlərinə görə Mehriban xanım Əliyevanın folklor, xor və musiqi ənənələri üzrə YUNESKO-nun Xoşməramlı Səfiri elan edilməsinə həsr edilmişdir.

Tədbirdə YUNESKO-nun baş direktoru cənab Koïçiro Matsura çıxış edərək Mehriban xanıma YUNESKO-nun Xoş Məramlı Səfiri elan etdi. Baş direktor təqdimetmə çıxışında qeyd etmişdir ki, “musiqi təhsilinin təbliği, musiqi ənənələrinin gələcək nəsillərə ötürülməsi Mehriban xanım Əliyevanın daim diqqət mərkəzində olmuşdur. Mən onun Azərbaycan mədəniyyətində müstəsna xidmətləri olan, milli mədəniyyətin aparıcı şəxslərinin xeyriyyə konsertlərini təşkil etməsi sahəsindəki təşəbbüslərini çox yüksək qiymətləndirirəm”. Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycan mədəniyyətinin, xüsusən musiqinin folklorun öyrənilməsi, toplanması, qələmə alınıb yayılmasında xidmətləri son dərəcə böyükdür.

Mehriban Əliyevanın 1995-ci ildə yaratdığı və rəhbərlik etdiyi “Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları” fondu yarandığı gündən Azərbaycan mədəniyyətinin nümunələrini toplamağı, onları öyrənməyi və təbliğ etməyi qarşısına məqsəd qoymuşdur və onun həyata keçirdiyi çoxsaylı tədbirlər bu sahədə böyük irəliləyişə səbəb olmuşdur.

Fondun yardımı ilə Azərbaycan mədəniyyətinin inciləri toplanıb qorunmuş, ölkə folkloru, xor və musiqi ənənələri milli və beynəlxalq miqyasda geniş təbliğ olunmuşdur. Azərbaycan folklorunun, xalq musiqisinin, xüsusən muğamları özünəməxsusluğu ilə həmişə seçilmiş, təkcə ölkə daxilində deyil, onun hədudlarından kənarda da yüksək dəyərləndirilmişdir.

Xoşməramlı Səfirin elan edilməsi mərasimində Mehriban xanım çıxışında demişdir: “Unikal sənət nümunəsi olan qədim muğamlar və onların bizim musiqi alətlərindəki təkrarolunmaz melodiyları mənəvi-mədəni sərvətimizin bugünədək qorunub saxlaya bildiyimiz kiçik bir hissəsidir və onu gələcək üçün də qorumaq son dərəcə vacibdir. Bu iş Azərbaycan Mədəniyyəti Dostları fondunun önəmli fəaliyyət istiqaməti və Xoşməramlı Səfir kimi şəxsən mənim əsas məqsədlərimdən biri olacaqdır”. Azərbaycanın ənənəvi musiqisi olan muğamlar hələ də sonadək dərk olunmamış ümumbəşəri irsin ən nadir sədəvrləridir. YUNESKO-nun 2003-cü il oktyabrında keçirilmiş Baş Konfransında muğamlara məhz belə bir qiymət verilmiş, Azərbaycan muğamları ümumbəşəri dəyərlər sırasına daxil edilmişdir. Bu işdə Mehriban xanımın müstəsna xidməti olmuşdur və o, həmin fəaliyyəti ardıcıl davam etdirir. Təsədüfi deyil ki, YUNESKO-nun xoşməramlı səfirinin həyata keçirdiyi “Muğam dəsgahları” proqramının layihəsi çərçivəsində 2005-ci il fevralın 18-də Bakının ən gözəl musiqi salonlarından birində – Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında muğam axşamı təşkil olunmuşdur. Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyeva iştirak etmişlər.

Xoşməramlı Səfirlər kimi, siz, YUNESKO-nun ideallarını öz istedadınız və nüfuzunuz vasitəsilə təbliğ etməyə razılıq vermisiniz. Sizin oynaya biləcəyiniz rol əvəzsizdir. YUNESKO tərəfindən dəstəklənən əsas məsələlərə olan şəxsi marağınızla, mediya sahəsində malik olduğunuz populyarlıqla və karyeranız və reputasiyanızla, siz ictimaiyyəti daha ədalətli dünya naminə səfərbər etməyə kömək göstərəcəksiniz. Sizin vəzifəniz təhlükə altında olan dəyərlərin və sülh mədəniyyətinin yaradılmasında bizim hər birimizin oynaya biləcəyimiz rolun əhəmiyyəti barədə insanları daha geniş miqyasda xəbərdar etməkdir.

Koiçiro Matsuura
YUNESKO-nun Baş Direktoru

YUNESKO-nun fəaliyyəti görkəmli bir qrup olan və dünyanın diqqətinin Təşkilatımızın işinə cəlb edilməsinə kömək etmək üçün öz istedad və statuslarından istifadə etməyə razılıq vermiş Xoşməramlı Səfirlər tərəfindən yayılır və təbliğ edilir. Bu xüsusi şəxslər – YUNESKO-nun Xoşməramlı Səfirləri dünyanın bütün nöqtələrini təmsil edir və ən müxtəlif şəxsi və ixtisas göstəricilərinə malikdirlər. Həmçinin bu şəxsləri əlaqələndirən bir öhdəlik də var – bizim hər birimiz həmrəylik məsuliyyəti daşıyıq və ümumi dünyamızın vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün tədbirlər görməyə səlahiyyətliyik. Onları, sülh, ədalət, həmrəylik və qarşılıqlı anlaşma kimi meyarların qorunması naminə YUNESKO-nun missiyasını dünyanın hər yerində insanların qəlblərinə və şüurlarına aşılamaq vəzifəsi birləşdirir.

Viktor Hüqo demişdir: “Sevmək hərəkət etməkdir”. Bizim Xoşməramlı Səfirlərimiz YUNESKO-nun elçiləri kimi bəşəriyyətə olan bu sevgi və qayğı naminə fəaliyyət göstərirlər və biz hamımız bu bəşəriyyəti hər birimiz üçün daha gözəl etmək istiqamətində çalışmalıyıq.

Basma İrşid

Azərbaycanın birinci xanımı YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri təyin olunacaq

AzərTAc-ın YUNESKO-nun mətbuat xidmətindən aldığı məlumatda deyilir ki, BMT-nin bu ixtisaslaşmış təşkilatının Baş direktoru Koşiro Matsuura Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanı şifahi və musiqili xalq yaradıcılığı irsinin qorunması üzrə xoşməramlı səfir təyin edəcəkdir.

Təyinat mərasimi bu il sentyabrın 9-da Parisdə – YUNESKO-nun iqamətgahında olacaqdır.

Mətbuat xidmətinin məlumatında daha sonra deyilir:

«Bu fəxri ad Mehriban Əliyevanın ənənəvi musiqinin, ədəbiyyat və poeziyanın təbliğinə, habelə musiqi təhsilinin və beynəlxalq mədəni mübadilələrin gücləndirilməsinə və gənclərin dəstəklənməsinə yönəlmiş fəaliyyətini dəyərləndirməyə görə verilir.

Təhsilcə həkim, YUNESKO-nun ideallarına bağlı olan Mehriban Əliyeva ölkəsində mədəniyyət, təhsil və idman sahələrində şəxsən fəallıq göstərir. O, 1995-ci ildə yaratdığı Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu vasitəsilə festivallar, sərgilər, konsertlər və digər mədəni tədbirlər təşkil etməklə ölkəsinin zəngin mədəniyyətinin, o cümlədən şifahi və qeyri-maddi irsinin beynəlxalq miqyasda tanınmasına, bunların milli və regional səviyyədə qorunmasına töhfəsini verir.

Üç övlad anası olan Mehriban Əliyeva uşaqların problemlərinə də xüsusi diqqət yetirir. Onun söyləri və xeyriyyəçilik fəaliyyəti sayəsində Bakının rayonlarından birində kimsəsiz uşaqlar üçün ev təmir edilib müasirləşdirilmiş, qaçqınlar düşərgəsində musiqi məktəbi açılmış, diabet xəstəliyi olan uşaqlar müalicə edilmişdir. Nəhayət, Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının prezidenti kimi o, ölkəsində idmanın inkişafına öz töhfəsini verir.

Xoşməramlı səfirlər öz nüfuz və xarizmaları sayəsində YUNESKO-nun ideallarının həyata keçirilməsinə

töhfə verən şəxsiyyətlərdir. Fransız kosmonavtı Patrik Bodri, Mali alimi şeyx Modibo Diarra, İspaniyanın keçmiş prezidenti Viqdis Finnboqadottir, İordaniya şahzadəsi Firial, İspaniya dənizçisi Kitin Munyoz və italyan aktrisası Klaudia Kardinale onların sırasındadır».

*Xalq qəzeti,
2004, 5 oktyabr*

Mehriban Əliyeva xoşməramlı səfir oldu

Dünən Parisdə YUNESKO-nun iqamətgahında Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevaya BMT-nin bu ixtisaslaşmış təşkilatının xoşməramlı səfiri fəxri adı verilməsinə həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Mərasimdə çıxış edən YUNESKO-nun Baş direktoru Koşiuro Matsuura bildirib ki, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun rəhbəri kimi xanım Mehriban Əliyeva YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri fəxri adına layiq görüldü.

O, Azərbaycanın mədəni irsinin qorunmasında Mehriban xanımın fəaliyyətindən danışdı, eyni zamanda, ölkədə musiqi təhsilinin inkişafı sahəsində də böyük xidmətləri olduğunu vurğulayıb. Baş direktor dünya mədəni irsinin qorunmasında YUNESKO-nun fəaliyyətindən də söhbət açıb və əmin olduğunu bildirib ki, xoşməramlı səfir kimi Mehriban Əliyeva bu sahədə böyük xidmət göstərəcək. Sonra cənab Matsuura YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri diplomunu və vəsiqəsini Mehriban Əliyevaya təqdim edib.

Mehriban xanım Əliyeva xoşməramlı səfir fəxri adına layiq görüldüyünə görə YUNESKO-nun rəhbərliyinə minnətdarlığını bildirib. Gələcək fəaliyyətində YUNESKO-nun dünya mədəni irsinin qorunması prinsipini rəhbər tutacağını vurğulayan xanım Əliyeva deyib ki, Şərqlə Qərb arasında körpü olan Azərbaycanın

mədəniyyətində Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin sintezi özünü bariz şəkildə göstərir: «Mən fəxr edirəm ki, Üzeyir Hacıbəyov, Qara Qarayev, Mstislav Rostropoviç kimi şəxsiyyətlərin vətəni olan ölkəni YUNESKO-da xoşməramlı səfir kimi təmsil edəcəyəm».

Mehriban Əliyeva xatırladı ki, Azərbaycan bəşər mədəniyyəti xəzinəsinə «Kitabi-Dədə Qorqud» eposu, muğam sənəti kimi misilsiz sərvətlər verib.

Tədbirdə Prezident İlham Əliyev də çıxış edib. Dövlət başçısı deyib ki, Azərbaycanın təmsilçisinin xoşməramlı səfir adına layiq görülməsi mədəni həyatımızda mühüm hadisədir. Bu, onu göstərir ki, YUNESKO, dünya birliylə mədəni əlaqələrimiz daha da inkişaf edir. Azərbaycanın çox zəngin mədəni irsi var və bu qarşılıqlı əməkdaşlıq gələcəkdə ölkəmizin YUNESKO ilə daha da yaxınlaşmasına imkan verəcək.

*Mərkəz,
2004, 5 oktyabr*

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin xanımı Mehriban Əliyevaya YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri adı verilməsi mərasimi

Xəbər verdiyimiz kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Fransaya işgüzar səfəri çərçivəsində sentyabrın 9-da Parisdə – YUNESKO-nun iqamətgahında dövlətimizin başçısının xanımı Mehriban Əliyevaya BMT-nin bu ixtisaslaşmış təşkilatının xoşməramlı səfiri adı verilməsinə həsr olunmuş mərasim keçirilmişdir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı iqamətgahın önündə YUNESKO-nun Baş direktoru Koşişiro Matsuura, xoşməramlı səfir-lər proqramının rəhbəri xanım Bəsma İrşeid və digər rəsmi şəxslər böyük səmimiyyətlə qarşıladılar.

Mərasimdə YUNESKO-nun Baş direktoru Koşişiro Matsuura çıxış etdi.

Azərbaycan mədəni irsinin hamisi

Dövlətçilik sistemində Xaqan-xatun modelini əslində bütün dünya türk ruhundan əxz edib. Xanım Mehriban Əliyevanın timsalında bu qədim ənənənin müstəqil Azərbaycanın dövlətçilik sistemində yenidən bərpası onun ölməz türk ruhuna sədaqət hissi ilə bağlıdır.

Qədim əsatirlərimizin birində belə bir tarixi epizod təsvir olunur: düşmən sərkərdəsi mühasirəyə aldığı şəhər-qaladakı qadınlara döyüş zamanı xətər toxunmasın deyə, onların qısa müddət ərzində şəhərdən çıxmalarını əmr edir. Xanımlara gedərkən yalnız onlar üçün ən qiymətli olan nəyisə aparmaq imkanı verilir. Azərbaycan qadınının müdrikliyi düşmən sərkərdəsini az sonra çətin vəziyyət qarşısında qoyur. Çünki belə bir əmr ardınca şəhər qadınları bütün maddi sərvətləri yağlara buraxmış, özləri ilə yalnız həyat yoldaşlarını, ata və qardaşlarını aparmışdılar. Tarix Azərbaycan qadınının min illər sonra da, bax beləcə xatırlayacaq.

Bizim milli təfəkkürümüzdə Vətən və Ana məfhumları bir-birindən ayrı deyil. Bu assosiativ əlaqə indiyə qədər Vətən haqqında köksümüzədən qopan ən ulu məcazda da ifadə olunur: məhz Ana Vətən. Deməli Azərbaycan şüurunda Vətən də, dövlət də, dövlətçilik də, vətən müqəddaratının qorunması üçün həyata keçirilən siyasət də ilk növbədə ana, qadın adının ucalığından, müqəddəsliyindən başlayır. “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanlarında igidinə “başım baxtı, evim taxtı” deyib öyündüyü Azərbaycan qadını isə özünü heç vaxt Vətən, Yurd uğrunda aparılan mübarizələrdən kənarda hiss etməyib. Zərurət anında siyasi proseslərə, savaşlara qatılıb. Tarixin daş yaddaşında Tomris ana, Türkan xatun, Nüşabə, Sara xatun, Tuti bikə, Xurşudbanu Natəvan, Ağabəyim Ağə, Zərifə xanım, Qarabağ savaşında şəhid cismi ilə bir ovuc Vətən torpağını bağrına basıb işğalçılardan qoruyan Qaratel, Gültəkin və başqa bu kimi hünərvərlərin adlarını həkk edib.

Bu mənada, Azərbaycan xanımlarının siyasətdə, diplomatiyada iştirak tarixini siyasət, diplomatiya faktlarının yarandığı gündən hesablamaq gərəkdir.

Azərbaycan qadını dünyanın əksər qütblərində “ağır bir sənət” kimi qəbul edilən siyasətdə iştirakı ilə siyasi ab-havaya bir saflıq, təmizlik, zəriflik gətirib. Azərbaycan qadını həmişə təmsil olunduğu əhatədə qardaş qırğınlarına, fitnə-fəsadlar, parçalanma və təfriqələrə, söyüş və təhqirlərə, bir sözlə, bütün pis meyillərə qarşı qoruyucu sipər kimi çıxış edib. Kişilərin bir çoxu hər hansı hadisə və prosesdə qadının iştirakını nəzərə alaraq bir çox mənfi meyillərdən məhz buna görə çəkiniblər.

Azərbaycan mentalitetinə görə ortaya atılan bir parça ipək o səbəbdən, hətta irimiqyaslı müharibələri belə dayandırmaq imkanına malikdir ki, vaxtilə həmin ipək parçası hansısa qadının baş örpəyi olub.

Azərbaycan örpəyinə münasibət, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətdə də xüsusi aktuallığa malikdir. Bu münasibət onun aşağıdakı fikirlərində çox dəqiq ifadə olunmuşdur: “Azərbaycan qadını tarix boyu öz ağılı, zəkası, namusu, qeyrəti, isməti, fədakarlığı, çalışqanlığı, mərdliyi, vətənpərvərliyi ilə millətinə, torpağına olan hədsiz məhəbbəti və gözəlliyi, Azərbaycan xalqının milli xüsusiyyətlərinə sadıqlığı ilə tanınmışdır. Əsrlər boyu Azərbaycan qadınının üzərinə böyük zəhmətlər düşmüşdür. O zəhməti də qadın həmişə mərdliklə, cəsarətlə çəkmiş və bu zəhmətdən heç vaxt inciməmişdir. Sona çatan XX əsr Azərbaycan qadını üçün böyük nailiyyətlər, hadisələr, böyük dəyişikliklər əsri olmuşdur. Ən böyük nailiyyət ondan ibarətdir ki, Azərbaycan qadını azadlığa çıxmışdır. Bu, böyük bir hadisə, tarixi bir uğurdur”.

Bu mövqeyi ümummilli liderimiz Yeni Azərbaycan Partiyasının ikinci qurultayı zamanı qadınlar haqqında səsləndirdiyi fikirlərlə belə davam etdirmək olar: “Qadınlar cəmiyyətdə çox həlledici təbəqədir. Qadın ailəni saxlayan bir insandır. Ona görə də bütün qadınlar bi-

zim cəmiyyətdə çox əhəmiyyətli rol oynayırlar, təkcə dövlət içərisində yox.

Mən bunları deyərək qadınların bizim üçün nə qədər əziz olduğunu bir daha bəyan etmək istəyirəm. Qadınlara xüsusi qayğı göstərmək lazımdır. Onların problemləri ola bilər, bunları mütləq aradan qaldırmaq, qadınlara kömək etmək lazımdır”.

Dövlət idarəçiliyində Azərbaycan qadınlarının peşəkarlığından, intellektual qabiliyyətindən istifadə meyili Heydər Əliyev siyasətində daim mühüm yer tutmuş, ümummilli liderin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə səmərəli şəkildə həyata keçirilən dövlət qadın siyasəti xanımlarımızın bütün sahələrdə yüksək səviyyədə təmsilçiliyi üçün geniş imkanlar yaratmışdır. Bu gün də layiqincə davam etdirilən bəlli siyasi kurs hesabına Azərbaycan qadını istər ölkə daxilində, istərsə də ölkə xaricində cəmiyyətin ayrı-ayrı sahələrinə dair müxtəlif problemlər barədə öz sözünü deyə bilər, bu problemlərin həllini təmin edən yeni-yeni uğurlara imza atır. Ölkənin birinci xanımı, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun və Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri Mehriban Əliyevanın YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri təyin edilməsi də bunun bariz təzahürüdür. Qeyd edək ki, indiyə qədər bu ada dünyanın məşhur adamları layiq görülmüşlər. Xoşməramlı səfirlər arasında dünya şöhrətli musiqiçi Mstislav Rostropoviç, aktrisa Klaudia Kardinale, Mərakeş şahzadəsi Lalla Məryəm, Litva prezidenti Valdis Adamkus, Lüksemburqun Böyük hersoqunun xanımı Mariya Tereza və başqalarının adları çəkilir. Bu sırada Azərbaycan nümayəndəsinin də təmsilçiliyi son dərəcə fərəhləndirici bir hadisədir.

Geostrateji mövqeyinə görə Azərbaycan iki dünya görüşünün, iki həyat tərzinin, iki mədəniyyətin qovuşduğu məkanda yerləşir. Bizlər Qərblə Şərqlin dialoqunu öz gündəlik həyatımızda hiss edirik. Maraqlıdır ki, kifayət qədər sərt ziddiyyətlərlə davam edən belə bir dialoq Azərbaycan mədəniyyətində hər hansı çatışmazlıqlara gətirməyib, əksinə, bu məmləkətdə bənzərsiz bir mədəni mühit formalaşdırıb. Çünki əsrlərdən üzü bəri

yol gələn, zaman-zaman saf çeşmə kimi daha da durulan, cilalanan zəngin Azərbaycan mədəniyyəti bütün kənar müdaxilələrə sinə gərmək gücündədir. Azərbaycan da malik olduğu mədəni potensialla bu dialoqda öz sözünü deyir və mövqeyini sübuta yetirir. Azərbaycan mədəniyyəti dünya mədəniyyəti nümunələrinə qarşı deyil. Mehriban xanım Əliyevanın söylədiyi kimi, bizlər öz mədəniyyətimizi, adət-ənənələrimizin, tarixi irsimizin təkrarolunmaz incilərini qoruyub saxlayaraq dünya mədəniyyəti nümunələrini qəbul edə bilmişik: “Bu gün biz müxtəlif xalqların mədəniyyət elementləri ilə milli mədəniyyətimizin tərkib hissəsi arasında oxşarlığın şahidi oluruq. Bu isə heç də təsadüfi deyildir. Bu proseslərin arxasında öz tolerantlığı, xeyirxahlığı, öyrənib-öyrətmək bacarığı ilə seçilən mədəniyyətlər arasında da körpülər yaradan azərbaycanlıların neçə-neçə nəsli dayanır.

Azərbaycan Üzeyir Hacıbəyov, Qara Qarayev, Səttar Bəhlulzadə, Mstislav Rostropoviç kimi dünya şöhrətli mədəniyyət xadimlərinin vətənidir. Bu cür şəxsiyyətlərin yetişməsi üçün şərait yarada bilən xalqımız həqiqətən də böyük xalqdır”.

Bu fikirlərin müəllifinə, Mehriban xanım Əliyevaya YUNESKO-nun verdiyi xoşməramlı səfir təyinatı isə ümumilikdə dünyanın Mehriban xanımın təmsalında bütün Azərbaycan xalqına, milli mədəniyyətimizə, folklorumuza, tariximizə, dilimizə, incəsənətimizə göstərdiyi diqqət kimi qəbul olunmalıdır. Bu təyinat həm də Mehriban Əliyevanın təmsalında Azərbaycan qadınının öz fədakarlığı və bacarığını beynəlxalq miqyasda təsdiq etməsinə əyani bir sübutdur. Və ən nəhayət, bu ad Mehriban xanım Əliyevanın şifahi irsin və musiqi yaradıcılığı irsinin qorunub saxlanması, inkişafı sahəsində ortaya qoyduğu zəhmətin xoş bəhrəsidir. Sentyabrın 9-da YUNESKO-nun Parisdəki iqamətgahında xoşməramlı səfir adının təqdimat mərasimində də qurumun Baş direktoru Koşiro Matsuura onun bu sahədəki xidmətlərini yüksək dəyərləndirdi. Mehriban Əliyevanın

rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun 1995-ci ildə Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə yarandığını diqqətə çatdıran Baş direktor bu günə qədər də uğurla fəaliyyət göstərdiyini bildirdi: “Musiqi təhsili və gələcək nəslin maarifləndirilməsi xanım Əliyevanın rəhbərlik etdiyi fondun daim diqqət mərkəzindədir. Təqdirə və hörmətəlayiq bir haldır ki, Fondun təşkil etdiyi xeyriyyə konsertləri dinləyicilərə sevinc bəxş etməklə yanaşı, milli mədəniyyətin zəngin ənənələrinin yaşadılmasına da xidmət etmişdir. Fondun səyləri nəticəsində Azərbaycanda musiqi gimnaziyası və musiqi məktəbi tam təmir olunmuş, minlərlə yeniyetmə və gəncin musiqi aləminə qovuşa bilməsi üçün gözəl şərait yaradılmışdır. İmkansız ailələrdən olan uşaqların bu prosesə cəlb edilməsi xüsusilə diqqətəlayiq haldır”.

Koişiro Matsuura Mehriban Əliyevanın baş redaktoru olduğu “Azərbaycan-İrs” jurnalının da fəaliyyətinə xüsusi diqqət yönəltdi: “Böyük məmnuniyyətlə üç dildə nəşr olunan “Azərbaycan-İrs” jurnalını da xatırlamaq istəyirəm” dedi. Baş direktor: “Jurnal Azərbaycanın və eləcə də bütün Qafqaz regionunun tarixi və mədəniyyəti barədə məlumatlar yaymaqla kifayətlənmir. Eyni zamanda, bütün dünya xalqlarının adət-ənənələrindən ətraflı bəhs edir”.

YUNESKO-nun Baş direktorunun həmin mərasimdə Azərbaycan musiqisi və folkloru barədə səsləndirdiyi fikirlər də öz vətənini, xalqını sevən kəsdə qürur doğurmaya bilməz. Koişiro Matsuura Azərbaycanın zəngin musiqi və şifahi xalq yaradıcılığı ənənələrinə malik olduğunu vurğuladı: “Son illər bu sahəyə maraq hədsiz dərəcədə artmışdır. Musiqi və musiqi alətlərinin funksiyası yalnız səslərlə bitmir. Bunlar xalqların və millətlərin tarixi yolunu, onların keçirdikləri hissləri, habelə estetik dəyərləri özündə əks etdirir. Təsadüfi deyil ki, bəşəriyyətin mədəni incilərinin qorunması ilə bağlı 2003-cü ildə təşəbbüs irəli sürülərkən cəmi 30 saniyəlik proqrama məhz musiqi fraqmenti daxil edilmişdir.

Şifahi xalq ədəbiyyatının və musiqi irsinin qorunması sahəsindəki yorulmaz səyləri ilə YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri adını qazanan xanım Mehriban Əliyeva təşkilatımızın ideya və məramlarını həyata keçirən digər xoşməramlı səfirlər siyahısına daxil olur. Çox şadam ki, YUNESKO-nu və bizim hamımızı narahat edən məsələlərlə bağlı o, səfirlik missiyasını yerinə yetirməyə razılıq vermişdir”.

Dünyanın ən nüfuzlu mədəniyyət qurumunun Mehriban Əliyevaya göstərdiyi bu yüksək etimad ümumilikdə Azərbaycanın böyük uğurudur.

Müstəqilliyimiz bərpa olunduqdan sonra dünya düzənində öz yerini yenidən möhkəmlədən Azərbaycan bu kimi töhfələrlə beynəlxalq birliyə inteqrasiya istiqamətində böyük imkanlar qazanır. Müstəqil dövlətimiz bu gün bütün dünyada aparılan mədəniyyətlərarası dialoqdan kənarda qala bilməz. Azərbaycan malik olduğumuz zəngin mədəniyyətlə bu dialoq prosesinin əsas iştirakçılarından birinə çevrilmək imkanına malikdir. Lakin bunun üçün hələ çox işlər görülməlidir. Bu zərurət Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin həmin mərasimdəki çıxışında da ifadə olunur: “Biz bu istiqamətdə fəal iş aparırıq. Avropa ölkələri ilə, ümumən beynəlxalq qurumlarla həm siyasi, həm iqtisadi, həm də sosial səviyyədə geniş əlaqələrimiz vardır. Şübhəsiz ki, biz mədəni əməkdaşlıq sahəsində daha çox uğur əldə etməyi arzulayırıq”.

Azərbaycan Prezidenti əmin olduğunu bildirdi ki, Mehriban Əliyevanın YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri təyin olunması bu sahədə Azərbaycan dövlətinə yardım göstərəcək: “Mehriban xanımın on ilə yaxın bir müddətdə rəhbərlik etdiyi fond mədəniyyətin inkişafı, mədəni irsin qorunması, xalqımızın ənənələrinin yaşadılmasında mühüm rol oynamışdır. Onun təsis etdiyi jurnal, fondun həyata keçirdiyi müxtəlif layihə və proqramlar ölkəmizdə mədəniyyət və incəsənətin ümumi inkişafına müsbət təsirini göstərir. Əminəm ki, bu təyinatdan sonra həm Mehriban xanımın, həm də fon-

dun fəaliyyəti beynəlxalq miqyasda daha çox nəzərə cərpacaq”.

Mehriban Əliyevanın YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri adına layiq görülməsi həm Azərbaycan Prezidenti, həm də Mehriban xanımın həyat yoldaşı kimi İlham Əliyev üçün təbii ki, iqiqat sevinc hissi yaradır. O hesab edir ki, Mehriban xanım xoşməramlı səfir adını daşımağa layiqdir: “Çünki o həmişə insanlara xoş münasibəti, xoş niyyəti ilə seçilib. Bu onun xasiyyətinin fərqləndirici cəhətidir. Əminəm ki, bu yeni işdə də fəal çalışacaq və fəaliyyəti ilə ümumi məqsədlərimizə töhfəsini əsirgəməyəcək”.

Elmi ədəbiyyatlarda mədəniyyət anlayışlarına verilən bütün təriflər forma fərqindən asılı olmayaraq yekunda bir məzmun üzərində qərar tutur: insanların əldə etmiş olduqları bütün maddi və mənəvi nailiyyətlərin məcmusu. Bu nailiyyətlər yalnız dünən əldə edilməyib və yalnız bu gün də qazanılmır. Böyük insan toplumlarının taleyindən yalnız xırdaca elementlər götürən bu nailiyyətlərin arxasında min illərin zəhmət və iztirabları dayanır. Bu nailiyyətləri qazanmaq dünən insanlar üçün nə qədər çətin idisə, bu gün onun ən gözəl nümunələrini seçib ayırd etmək, göz bəbəyi kimi qorumaq və bəşər mədəniyyətinin ardıcılığının təminatı naminə gələcək nəsillərə yetirmək də bir o qədər məsuliyyətli və şərəfli işdir. Mədəniyyətlər və sivilizasiyalar, keçmişlə bu gün arasında əlaqə yaratmaq işinin məsuliyyəti hamıdan daha çox YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın özünə məlumdur.

Qloballaşan dünyamız bu gün əlahəzrət informasiyanın və fantastik sürətlə inkişaf edən informasiya texnologiyalarının diqqəti ilə qarşı-qarşıya qalıb. Bu özlüyündə nə qədər mütərəqqi bir inkişaf faktı olsa da, bu inkişaf mədəni irsə qarşı təcavüz təhlükəsini get-gedə artırmaqdadır. Belə bir zamanda Mehriban Əliyeva ulularımızdan bizə miras qalan mədəniyyət incilərimizin qorunub daha da zənginləşdirilərək gələcək nəsillərə

əmanət edilməsini özü üçün ən ali məqsədlərdən biri kimi müəyyənləşdirib. Bu məqsədin icrası üçün o, dəqiq fəaliyyət konsepsiyasına malikdir. Mehriban Əliyeva YUNESKO-nun rəhbərliyi ilə görüşü zamanı Bakıda “Qafqaz xalq ənənələri evi”nin yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış edib. Belə bir qurumun təşkili Qafqaz xalqlarına məxsus mədəni irsin qorunması və təbliğat sahəsində son dərəcə mühüm addım ola bilər. Mehriban Əliyevanın “Qafqaz xalq ənənələri evi”nin yaradılması təşəbbüsünü irəli sürməsi, həmçinin dünyada maddi və qeyri-maddi mədəni irsin qorunub saxlanması vəzifəsini yerinə yetirən YUNESKO-nu bu layihədə əməkdaşlığa dəvət etməsi bir neçə cəhəti ilə mühüm önəm daşıyır. Mehriban xanım bununla ilk növbədə təkcə Azərbaycanın deyil, bütün Qafqaz xalqlarının mədəniyyət hamisi olmaq missiyasını öz üzərinə götürüb. Digər tərəfdən, “Qafqaz xalq ənənələri evi”nin yaradılması zaman-zaman Azərbaycan və eləcə də digər Qafqaz xalqlarının mədəniyyət nümunələrinə şərik çıxan, mədəni incilərimizi həyasızcasına mənimsəyib bütün dünyada öz adı ilə təqdim etməyə çalışan ermənilərin və onların erməni xislətli havadarlarının bu cür imkanlarını sıfıra endirə bilər ki, bu da ümumilikdə Qafqaz xalqlarını erməni xislətindən xilas etmiş olar. Bu təşəbbüs həmçinin siyasi yükə malikdir. “Qafqaz xalq ənənələri evi”nin yaradılması Avropa Birliyinin təşəbbüsü ilə Qafqaz regionunda həyata keçirilən “Yeni Qonşuluq Siyasəti”nin effektivliyi baxımından son dərəcə mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Mehriban Əliyevanın Azərbaycan dövləti, xalqı naminə gördüyü işlər bütün bunlarla məhdudlaşmır. O, ölkənin birinci xanımı statusu ilə Azərbaycan cəmiyyətində novatordur. Dünyanın əksər ölkələrində dövlət rəhbərlərinin xanımlarının mədəni-sosial sahədə həyata keçirdikləri tədbirlər əsasında yaranan bu ənənənin Azərbaycanda formalaşdırılması məhz Mehriban Əliyevanın qismətinə yazılıb. Bunu yeni ənənənin formalaşdırılmasından daha çox dünyaya nə vaxtsa türk dünyasından yayılan və hansısa dövəmdə unutduğumuz qə-

dim ənənələrin yenidən bərpası, qayıdışı hesab etmək bəlkə də daha doğru olardı. Dövlətçilik sistemində Xaqan-xatun modelini əslində bütün dünya məhz türk ruhundan əxz edib. Mehriban Əliyevanın timsalında bu qədim ənənənin müstəqil Azərbaycanın dövlətçilik sistemində yenidən bərpası onun ölməz türk ruhuna sədaqət hissi ilə bağlıdır. Ötən yüzillikdə lider xaqan missiyasını həyata keçirən Heydər Əliyevin ən yaxın köməyi bir xatun olaraq mərhum akademik Zərifə xanım Əliyeva idi. Yeni yüzillikdə onların ruhunun, ideyalarının varisi olan Prezident İlham Əliyevə də bu köməyi şübhəsiz ki, Mehriban xanım edəcək. Bu vəhdət, bu mənəvi birlik işğal olunmuş torpaqlarımızın azadlığa çıxmasında, Azərbaycanın bir dövlət kimi dünyada tanınmasında öz müsbət sözünü deməlidir. Bizlər Mehriban Əliyevanın bu səmtə yönəlmiş uğurlu fəatiyyətinə şahidik. İstər Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun, istər Heydər Əliyev Fondunun, istərsə də Bədii Gimnastika Federasiyasının prezidenti kimi Mehriban xanımın gördüyü işlər göz önündədir. Onun atdığı addımlar, həyata keçirdiyi mədəni-ictimai tədbirlər xalqımızın, dövlətimizin inkişafına, dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsinə, Azərbaycanın dünya birliyində öz layiqli yerini tutmasına doğru istiqamətlənib. Hər hansı problemin həllinə çarə arayan, haradasa kim tərəfindənsə haqqı tapdanan Azərbaycan vətəndaşı üçün Mehriban Əliyevanın timsalında artıq bir pənah yeri, bir ümid ünvanı da var.

Mehriban Əliyeva bu gün həyata keçirdiyi bəlli missiyanın əslində yaradıcısı deyil. Bu missiya Azərbaycandakı bütöv bir jurnalist nəslinin ustadı olan Nəsir İmanquliyevin, ədəbiyyat tariximizdəki ən uca zirvələrdən birini fəth etmiş böyük yazıçı və pedaqoq Mir Cəlal Paşayevin adı ilə başlayıb. Dəyərli alimlərimiz Arif Paşayevlə mərhum Aida xanım İmanquliyevanın ocağında verilən tərbiyə, ümummilli lider Heydər Əliyevdən, mərhum Zərifə xanımdan əxz edilən həyat dərsi ilə təfəkkürə, ruha qovuşub. Vaxtilə bu müqəddəs missi-

yanın icraçıları onlar idilər. Bu gün isə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə birgə Mehriban xanım Əliyevadır. Və o, bu ali missiyaya sadıq qalmaya bilməzdi.

YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri adı hələ yolun başlanğıcıdır – bu yolu Mehriban xanımın layiq olduğu çox mükafatlar, titullar, fəxri adlar bəzəyəcək. Lakin Mehriban Əliyeva üçün ən böyük mükafat yəqin ki, onun arzularında yaşayan Azərbaycan dövlətinin və xalqının layiq olduğu haqqa sahib çıxmasıdır. Mehriban xanımın istər Heydər Əliyev Fondu, istər Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu, istərsə də Azərbaycan Bədii Gimnastika Federasiyasının rəhbəri kimi atdığı bütün addımlar da elə məhz buna yönəlib.

*Nurlana ƏLİYEVA,
İki sahil,
2004, 23 oktyabr*

Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın şəxsi saytı açılmışdır

Ümumdünya internet-vəb məkanında Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın ictimai və xeyriyyəçilik fəaliyyətini əks etdirən yeni internet-sayt açılmışdır. Saytla www.mehriban-aliyeva.org, habelə www.first-lady.az -da tanış olmaq mümkündür.

Sayt yüksək texnoloji proqram təminatı və internet texnologiyaları mütəxəssisləri qrupu tərəfindən hazırlanmışdır. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, habelə onun şəxsi internet-saytlarını da həmin qrup yaratmışdır.

Qrupun rəhbəri, texnika elmləri namizədi Telman Məmmədov bildirmişdir ki, internet səhifəsi “Fəaliyyət”, “Səfərlər”, “Görüşlər”, “Müsahibələr”, “Çıxışlar”, “Xeyriyyəçilik fəaliyyəti”, “Ailə” və “Fotoalbom” bölmələrindən ibarətdir. Azərbaycan, rus və ingilis dillərində ha-

zırlanmış internet-sayta daxil olanlar həmin bölmələrdə Mehriban Əliyevanın çoxşaxəli fəaliyyətini əks etdirən maraqlı materiallarla, habelə Azərbaycanın birinci xanımının tərcümeyi-halı ilə tanış ola bilərlər.

Saytda Mehriban Əliyevanın ölkəmizdə mədəni irsin qorunması, Azərbaycan mədəniyyətinin bütün dünyada layiqincə təbliği, idmanın, xüsusilə də Respublika Gimnastika Federasiyasının prezidenti kimi, gimnastikanın inkişafı sahəsində fəaliyyətinə həsr olunmuş məqalələr təqdim edilmişdir.

Saytın yaradıcılarının fikrincə, burada Heydər Əliyev Fonduna həsr olunmuş bölmə xüsusi yer tutur.

T.Məmmədov saytı hazırlayarkən lazımi informasiya təminatına görə Heydər Əliyev Fonduna, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fonduna, Milli Olimpiya Komitəsinə, AzərTAc-ın rəhbərliyinə, “Respublika” qəzetinə, habelə Azərbaycan Gimnastika Federasiyasına minnətdarlığını bildirmişdir.

*Xalq qəzeti,
2004, 23 oktyabr*

Yeni miniatür kitab çapdan çıxmışdır

Azərbaycan Respublikası «Kitab» Cəmiyyətinin xətti ilə nəfis tərtibatda «YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri» adlı miniatür kitab çapdan çıxmışdır.

Yüksək poliqrafik səviyyədə, super cildə, 38x51 millimetr ölçüdə olan miniatür kitabda 2004-cü il sentyabrın 7-də Parisdə YUNESKO-nun iqamətgahında Azərbaycan Prezidentinin xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevaya YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri fəxri adının verilməsi münasibətilə keçirilən mərasimə dair materiallar öz əksini tapmışdır. Kitabda YUNESKO-nun Baş direktoru Koşiro Matsuuranın, YUNESKO-nun xoşməramlı Səfiri Mehriban xanım Əliyevanın çıxışları və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqi Azərbaycan, rus və ingilis dillərində verilmişdir.

Respublika «Kitab» cəmiyyətinin sədri Zərifə Salahovanın təşəbbüsü ilə nəşr olunan 176 səhifəlik miniatür kitabda verilən rəngli 12 fotosəkil də müasir kitab sənətinin və qrafikasının qabaqcıl nailiyyətlərinin göstəricisi hesab olunmalıdır.

Z.Salahova qeyd etmişdir ki, bu gün Azərbaycanın mədəni irsinin qorunmasında, onun beynəlxalq aləmdə təbliğində böyük xidmətlər göstərən Mehriban xanım Əliyevanın YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri adına layiq görülməsi milli mədəniyyətimizin tarixində əlamətdar hadisədir. 1995-ci ildə Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılmış Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun indiyədək uğurlu fəaliyyəti bunun bir daha bariz nümunəsidir. Mehriban xanım Əliyeva musiqi təhsili və gələcək nəslin maarifləndirilməsi, uşaqların sağlamlığının qorunması və bir çox sahələrdə də özünün xoşməramlı fəaliyyəti ilə xalqına xidmət göstərir. Kitabsevərlər tərəfindən böyük maraq və rəğbətlə qarşılanan bu yeni nəşr cari ildə ABŞ-da keçiriləcək miniatür kitab sərgisində nümayiş etdiriləcəkdir.

Kitab «İndiqo» nəşriyyatında çap olunmuşdur.

AzərTac
2005, 18 fevral

***YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri,
Heydər Əliyev Fondunun prezidenti
Mehriban Əliyeva “İlin qadını” elan edilmişdir***

Qadın liderlərin ictimai birliyinin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Sosiologiya Assosiasiyasının keçirdiyi sorğunun nəticələrinə görə, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva “İlin qadını” elan edilmişdir. Sorğu qadınların IV Beynəlxalq konfransının 10 illiyinə həsr olunmuş BMT-nin 49-cu xüsusi sessiyasına hazırlıq çərçivəsində keçirilmişdir.

Sorğunun aparılması ilə əlaqədar yaradılmış ekspert şurasının Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində keçirilən iclasında onun nəticələri açıqlanmışdır. Milli Məclisin deputatı, Qadın Liderlər Birliyinin sədri Mələhət Həsənova bildirmişdir ki, ictimaiyyətin bu sorğuya marağı gözlənildiyindən də yüksək olmuşdur. Nəzərdə tutulurdu ki, respondentlərin sayı təxminən 1500 nəfər olacaq, lakin sorğuda 2246 adam iştirak etmişdir.

Azərbaycan Sosiologiya Assosiasiyasının prezidenti Rüşad Quliyev demişdir ki, sorğu sərbəst surətdə seçilmiş bölgələrdə üç metodika üzrə – anket sorğusu yolu ilə, mətbuat vasitəsilə və ekspertlərin rəyləri üzrə keçirilmişdir. Anketdə mədəniyyət, publisistika, ictimai-siyasi, elm, təhsil, idman sahəsində fərqlənmiş 35 qadının adı var idi.

İştirakçıların sayı bölgələr üzrə belə idi: Bakı – 415, Əli Bayramlı – 150, Gəncə – 103, Ucar – 99, Qazax – 100, Cəlilabad – 100, Sumqayıt – 100, Dəvəçi – 100, Şamaxı – 100, Naxçıvan – 89, Yevlax – 102, Tərtər – 100, Qax – 102 nəfər. Respondentlərin 51 faizini qadınlar, 48,6 faizini kişilər təşkil etmişlər. Sorğu iştirakçılarının əksər hissəsi (41,4 faiz) 35-49 yaş qrupuna aiddir. Respondentlərin sosial statusu belədir: işləyənlər – 52,8 faiz, təhsil alanlar – 18,5 faiz, pensiyaçılar – 8,9 faiz, evdar qadınlar – 12,4 faiz, işsizlər – 7,4 faiz.

YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva daha çox (74,7 faiz) səs toplayaraq, Azərbaycan qadınına xas öz yüksək əxlaqi keyfiyyətlərinə, geniş xeyriyyəçilik fəaliyyətinə görə “İlin qadını” elan olunmuşdur.

Ekspert şurasının üzvləri Mehriban xanım Əliyevanı ümumxalq məhəbbətinə və dəstəyinə əsaslanan bu yüksək ada layiq görülməsi münasibətilə təbrik etmişlər.

İclasda həmçinin bildirilmişdir ki, qalibin, habelə ilk onluğa daxil olan şəxslərin mükafatlandırılması mərasimi yaxın günlərdə keçiriləcəkdir.

AzərTAc
2005, 18 fevral

«Muğam dəstgahları» layihəsi
*Bir daha şifahi musiqi irsinin
qorunması və təbliğinə dair*

Fevralın 18-də Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun və YUNESKO-nun «Muğam dəstgahları» layihəsi çərçivəsində ilk muğam konserti keçirildi. Tədbirdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostlart Fondunun sədri, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva, görkəmli musiqi xadimləri, muğam ustadları, xarici qonaqlar, dövlət və hökumət rəsmiləri iştirak etdilər. Konsert dinləyicilər tərəfindən alqışlarla, yüksək təəssüratla qarşılandı.

Dövtət Filarmoniyasının səhnəsində Azərbaycan muğamı hələ 1930-cu illərdən başlayaraq, bu konsert qurumu təmirə dayandığı son illərə qədər səslənib. Başqa sözlə, Dövlət Filarmoniyası XX əsr ərzində Azərbaycan muğamının və eyni zamanda xalq mahnı və rəqslərimizin ən çox səsləndiyi, ifa olunduğu konsert müəssisəsi olub. Filarmoniyanın səhnəsində XX əsrin bütün görkəmli muğam və xalq mahnı ifaçıları konsertlər veriblər, bu səhnədə ifaçılıq təcrübəsi, dinləyici alqışları və sənət şöhrəti qazanıblar. Bu baxımdan, Dövlət Filarmoniyasının təmir-bərpa olunaraq musiqi mədəniyyətimizə qaytarılması həm də ifaçılıq ənənələrinin, muğam konsertlərinin bərpası və yenidən musiqi həyatımıza qaytarılması deməkdir. Digər tərəfdən, «Muğam dəstgahları» layihəsi – 18 fevral konserti muğamlarımızı bu səhnədə ifa etmiş bütün sənətkarların ruhu qarşısında, eyni zamanda muğamlarımızın tədrisi, elmi araşdırılması və nota yazılması işində ilk bünövrəni qoyan Üzeyir Hacıbəyovun, Bülbülün, Fikrət Əmirovun, Niyazinin... ruhları qarşısında böyük hörmət və ehtiram əlaməti kimi qiymətləndirilə bilər.

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun və YUNESKO-nun «Muğam dəstgahları» layihəsi haqqında

bəzi fikirlərimi oxucularla bölüşdürmək istəyirəm. Birincisi, bu layihə ilk növbədə Azərbaycan şifahi musiqi irsinin, onun orijinallığının qorunması, muğam ənənələrinin yaşadılması və təbliği məqsədi daşıyır. Bu məqsəd, əlbəttə, milli maraqlara xidmət edən yüksək humanist bir məqsəddir.

Qeyd edirəm ki, şifahi musiqi irsinin qorunması və yaşadılması müasir etnomusiqişünaslıq elminin ən aktual problemlərindən biridir. Təəssüflər olsun ki, ölkəmizdə hələ bu vaxta qədər Azərbaycan şifahi musiqi irsinin qorunması, saxlanması və yaşadılması problemi nə həsr olunmuş elmi konfrans keçirilməyib. Halbuki müstəqillik əldə etmiş Azərbaycan xalqının şifahi musiqi mədəniyyətinin bugünkü və gələcək taleyi mütəxəssislər tərəfindən vaxtaşırı müzakirə edilməli, elmi mülahizələr, təklif və ideyalar ortaya qoyulmalı, elmi nəticələr müəyyənləşməlidir. Çünki şifahi musiqi irsinin qorunması, saxlanması və yaşadılması ciddi elmi yanaşma tələb edən problemdir. O cümlədən, qədim şifahi musiqi irsinin bərpası problemini də bu məsələlər sırasına daxil etmək lazımdır. Qədim maddi mədəniyyət nümunələrinin bərpasına dair arxeologiya, memarlıq və musiqi alətşünaslığı özünün kifayət qədər metod və təcrübəsinə malikdir. Bəs qədim dövrlərin maddi olmayan musiqi incəsənətini, musiqi nümunələrini necə bərpa etməli? Bu suala mən «Folklorizm: termin, proses, problem» («Musiqi dünyası» jurnalı, 2004, №3-4) məqaləmdə qismən cavab vermək istəmişəm. Lakin hesab edirəm ki, bu sahədə xarici ölkələrin də elmi təcrübəsini öyrənmək, ideya və təklifləri elmi şəkildə müzakirə etmək vaxtı çatmışdır. Odur ki, təklif edirəm: Azərbaycanda «Xalqların şifahi musiqi mədəniyyəti və müasirlik: saxlanma, təbliğat, bərpa, tədqiqat, əməkdaşlıq problemləri» mövzusunda beynəlxalq miqyaslı elmi-praktik simpoziumlar keçirilməsi məqsədəuyğun olar. Mütəmadi keçirilən bu beynəlxalq miqyaslı elmi-praktik tədbir yalnız Azərbaycanın, yaxud bir neçə şərq xalqının deyil, bütün dünya xalqlarının şifahi musiqisi-

ni əhatə etməlidir. Simpoziumlar vasitəsilə Azərbaycan bütün dünyada bu problemlə məşğul olan vahid elmi-mədəni məkana, vahid integrativ mərkəzə çevrilə bilər.

İkincisi, «Muğam dəstgahları» layihəsi Azərbaycan şifahi musiqi mədəniyyətinə göstərilən beynəlxalq marağın bilavasitə ifadəsidir, Azərbaycana bütün sahələrdə, o cümlədən, mədəniyyət sahəsində yaranmış beynəlxalq diqqət və maraq ilk növbədə ümummilli lider Heydər Əliyevin tarixi xidməti və nailiyyəti hesab olunur. Heydər Əliyev Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği, dünyaya tanıtılması, ölkəmizin mədəni əlaqələrinin genişlənməsi istiqamətində çox uğurlu dövlət siyasəti aparmış və bu siyasət mədəniyyətimizin müasir dünyada öz layiqli yerini tuta bilməsinə, müxtəlif ölkələrdə Azərbaycan mədəni dəyərlərinə marağın durmadan artmasına, Azərbaycan mədəniyyətinin dünya mədəniyyətinə inteqrasiyasına, Azərbaycan haqqında beynəlxalq miqyaslı təsəvvürlərin müsbət yönümdə dəyişməsinə səbəb olmuşdur.

Hər bir Azərbaycan vətəndaşı, hər bir azərbaycanlı üçün böyük fəxarətdir ki, Azərbaycan mədəniyyəti sahəsində ümummilli lider Heydər Əliyevin apardığı uğurlu siyasi kurs bu gün də layiqincə davam etdirilir. Xüsusilə xalqımızın böyük və zəngin tarixi-mədəni dəyəri olan, bəşər sivilizasiyasının ən möhtəşəm mədəni abidələrindən sayılan Azərbaycan muğamlarına dair beynəlxalq layihələr həyata keçirilir, muğamların orijinallığı qorunur, dünyada təbliğ edilir. Bu layihələr çərçivəsində keçirilən tədbirlərdə ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin iştirakı belə bir faktı təsdiq edir ki, Azərbaycan şifahi musiqi mədəniyyətinə diqqət və qayğı dövlət səviyyəsində reallaşdırılır və dövlət milli musiqi mədəniyyətinin qorunması, yaşadılması, təbliği yönündə siyasətin əsas müəllifi, əsas aparıcısı və tənzimləyicisidir. Etnomədəniyyətə dövlət tərəfindən diqqət və qayğı göstərilməsi, bu sahədə qanunvericilik aktlarının qəbul edilməsi, dövlət proqramlarının və beynəlxalq layihələrin həyata keçirilməsi isə milli maraqlar baxımından çox əhəmiyyətli siyasətdir.

Azərbaycan muğamına beynəlxalq marağın daim yüksələn xətlə inkişaf etməsi hal-hazırda muğam mədəniyyətinə biganə olmayan hər birimizin qarşısında belə bir konkret vəzifə qoyur:

Azərbaycanı bütün Yaxın, Orta və Uzaq Şərqlin musiqi-integrasiya, musiqi-dialog, musiqi-ünsiyyət mərkəzinə çevirək. Başqa sözlə, müasir Azərbaycan bütün dünyada «Şərq musiqisi mərkəzi»nə çevrilmək şansına və imkanlarına malikdir. Bəs buna necə nail olmalı? Azərbaycanda ənənəvi şərq musiqi festivallarını, şərq musiqisi üzrə beynəlxalq elmi simpoziumları, şərq musiqisi ifaçılarının beynəlxalq müsabiqələrini təşkil etmək. Musiqişünas alimlərin və muğam ustadlarının yaxşı xatirindədir ki, sovet dönməndə 1978-ci ildən başlayaraq YUNESKO-nun xətti ilə Səmərqənddə, Daşkənddə beynəlxalq muğam simpoziumları keçirilirdi. Onu da xatırlatmaq istəyirəm ki, 1982-1990-cı illərdə Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının (Bakı Musiqi Akademiyasının) təşəbbüsü ilə SSRİ Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi bu konservatoriyada tələbə və aspirantların şərq musiqisi üzrə Ümumittifaq (SSRİ) elmi konfranslarını təşkil edibdir. Bu Şərq konfranslarının proqramları və tezisləri nəşr olunubdur. SSRİ respublikalarının konservatoriyalarından şərq musiqisini araşdıran tələbələr, aspirantlar və onların elmi rəhbərləri Bakıya gələrək, bu konfransların hər birində iştirak etmiş, məruzələrlə yanaşı, Azərbaycan xalq musiqisini də dinləmişlər.

İndi yeni tarixi şəraitdə yaşayan postsovet məkanında beynəlxalq muğam simpoziumlarını, yaxud beynəlxalq şərq musiqisi simpoziumlarını məhz Azərbaycanda bərpa etmək, yenidən təşkil etmək imkanları daha realdır.

Onu da xatırlatmaq istəyirəm ki, Bakı Musiqi Akademiyasının təşəbbüsü ilə SSRİ-də ilk dəfə 1984-cü ildə Bakıda «Şərq alətləri üzrə ifaçılıq müsabiqəsi» keçirilmişdir. Əlbəttə, o zaman bu müsabiqə yalnız «Sovet Şərqi»ni əhatə edirdi. Lakin ən əsası budur ki, Azərbaycan belə bir təcrübəyə malikdir və müasir dövrdə

Azərbaycanda 3-4 ildə bir dəfə «Şərq musiqisi ifaçılarının beynəlxalq müsabiqəsi» keçirilə bilər.

Üçüncüsü, «Muğam dəstgahları» və bu qəbildən olan layihə-konsertlər milli musiqi irsimizə vətəndaş münasibəti formalaşdırmaq baxımından çox mühüm əhəmiyyət daşıyır. Məhz bu tədbirlərin keçirilməsi və həm də tez-tez keçirilməsi tarixlərdən bizə miras qalan doğma musiqi mədəniyyətinə qarşı əhalidə, xüsusilə gənc nəsildə vətəndaş münasibəti, təəssübkeş münasibət formalaşdırmaq, vətənpərvərlik hissləri tərbiyə etmək üçün çox vacibdir. Odur ki, təklif edirəm: bu layihələr çərçivəsində konsertlər yalnız Bakıda yox, həm də başqa şəhər və rayonlarda, məsələn, Gəncədə, Lənkəranda, Şəkidə, Əli Bayramlıda, Qubada da keçirilsin. Regionlarda, əyalətlərdə yalnız iqtisadiyyatı deyil, həm də ictimai-sosial əhval-ruhiyyəni, mədəni həyatı dirçəltmək çox vacibdir. Rayonlarda vaxtilə fəaliyyət göstərmiş folklor, xalq özfəaliyyət kollektivlərinin bərpası və fəaliyyəti sahəsində, folklor-özfəaliyyət kollektivlərinin müsabiqə və festivallarının təşkili sahəsində xüsusi layihə həyata keçirilməsi, yaxud bu barədə xüsusi dövlət proqramı hazırlanması olduqca zəruri, aktual məsələdir. Həm də ona görə ki, yerlərdə folklor, xalq-özfəaliyyət kollektivləri lazımi səviyyədə fəaliyyət göstərə bilsələr, bu, Azərbaycan şifahi musiqi irsinin bərpası, qorunması və təbliği işinə də çox kömək göstərmiş olar.

Dördüncüsü, şifahi musiqi irsi yalnız muğamlardan ibarət deyil. Təəssüf ki, şifahi musiqi irsinin qorunması və təbliği məsələlərindən danışılanda, daha çox muğam musiqisinə yer ayrılır. Belə bir tendensiya isə yəqin ki müəyyən vaxtdan sonra «dalan»a yol açar bilər. Hesab edirəm ki, YUNESKO-nun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun Azərbaycan şifahi musiqi irsinə maraq və qayğısı aşırıq musiqisinə, xalq mahnılarına, musiqi alətlərinə, instrumental xalq musiqisinə, milli rəqs mədəniyyətinə, qədim mərasimlərə və mərasim musiqisinə, arxivlərdə qalmış musiqi irsinə də istiqamətlənsə, bu, xalqımızın ürəyincə olar.

Bu kontekstdən çıxış edərək, bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bakıda Azərbaycan xalq çalğı alətləri muzeyi fəaliyyət göstərsə də, bu muzey gözəgörünməz bir yerdədir, onun girişi isə dalanda yerləşir (inanıram ki, bir çox musiqiçilər, ziyalılar bu muzeyin mövcudluğundan, yaxud harada yerləşməsindən bixəbərdirlər). Ən acınacaqlısı budur ki, muzeyin ekspozisiyası cəmi bir darısqal otaqdan ibarətdir və burada Azərbaycan musiqi alətlərinin heç yarısı da nümayiş etdirilmir. Yaxşı olardı ki, müasir muzey standartlarına uyğun yeni binada «Azərbaycan milli musiqi alətləri muzeyi» yaradılsın. Belə bir muzey maddi və qeyri-maddi mədəniyyətimizin çox qədim və zəngin dəyərləri olan musiqi alətlərimiz haqqında geniş miqyaslı informasiya verə bilər. Xarici qonaqlarımızın belə muzeylə tanışlığı Azərbaycanın qədim və zəngin mədəniyyəti haqqında beynəlxalq ictimaiyyətin təsəvvürünü genişləndirər. Xüsusilə Azərbaycan milli musiqi alətlərinin «erməni musiqi alətləri», «Qafqaz musiqi alətləri» kimi təbliğ olunduğu bir vaxtda bu məsələnin həlli çox böyük mədəni və siyasi əhəmiyyət daşıyır.

Xarici ölkələrdə, Bakıda və rayon mərkəzlərində hökumət və qeyri-hökumət strukturlarının birgə əməkdaşlığı ilə «Azərbaycan Muğam Evi»nin yaradılması da məqsədəuyğun olar. «Muğam Evi» Azərbaycan xalq musiqi mədəniyyətinin ifa və təbliğ olunduğu mədəniyyət mərkəzi funksiyasını yerinə yetirə bilər.

Mətbuatın verdiyi imkandan istifadə edib, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun sədri, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevaya bütün ziyalıların və elmi ictimaiyyətin ürəyindən olan bir xahişimi də çatdırmaq istəyirəm: Azərbaycanda hər il (və yaxud iki ildə bir dəfə) «Qarabağ: tarix və mədəniyyət» mövzusunda beynəlxalq elmi simpozium keçirilsin, simpoziumun proqramına Azərbaycan xalq musiqisindən ibarət etnoqrafik konsert daxil edilsin.

Ariz ABDULƏLİYEV

Yeni Azərbaycan,

2005, 22 fevral

Xoşməramlı missiya

Sivilizasiyalararası dialoqun yaradılmasına töhfə verən Mehriban Əliyeva vətənində də milli-mənəvi irsin qorunması və maarifçilik fəaliyyətinin önündə gedir

Ziyalı Azərbaycan qadını. İctimai-siyasi fəaliyyətin şəxsi maraqların təminatına yönələn tərəfləri onu qətiyyətlə maraqlandırmayıb. Fəaliyyət qaydaları daha çox bu müstəvidə qurulanda bacardıqca kənara çəkilib. Vətənin, xalqın, ümumilikdə bəşəriyyətin mənafelərinə xidmət gününün yetişəcəyi anı gözləyib. Məqam çatan kimi bütün səylərini ortaya qoyaraq əməlləri ilə əbədiləşib. Bəlkə elə buna görə başqa xalqlardan fərqli olaraq, bizim keçmişimizdə elə bir qadın hökmdarın, sərkərdənin, şairənin, bir sözlə, müasir anlamla desək, qadın ictimai-siyasi xadimin adını çəkmək mümkün deyil ki, tarix onu daha çox bəd əməllərinə görə tanıсын. Yada sala biləcəklərimiz o adlardır ki, onlar təkcə konkret şəxsiyyətlərin tarixdə bilavasitə təzahürü olmayıb, həm də bu gün Azərbaycan xalqına mənsubluğu ilə öyünən hər bir soydaşımız üçün ən ali dəyərlərin simvollarıdır. Zaman bu sıraya, təbii ki, öz əlavələrini edir. Azərbaycanın birinci xanımı, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təmsalında bizlər yeni əsrimizin əvvəlində daha bir Azərbaycan qadınının da xalqına təmənnəsiz xidmət nümunəsi ilə tarixilik qazanmasına şahidik.

Sülh səfiri

Dünyanın xilas uğrunda axtarışlar əslində bizim təsəvvür edə bildiyimizdən də əvvəllərə gedib çıxır. Minilliklər boyu Yer üzünün hər yerində insanlığa qənim kəsilmiş qanlı savaşların, həm fərdləri, həm də toplumları addım-addım izləyən ölüm təhdidlərinin, bu gün

hörümçək toru kimi bütün dünyanı sarmış terror xofunun ortadan götürülməsi, bəşəriyyətin asudə nəfəs alması üçün indiyə qədər çox prinsiplər irəli sürülüb. Əksər siyasi ideologiyaların, doktrinaların iflasından sonra indi bu həqiqət əksəriyyətin ümumi qənaətinə çevrilməkdədir ki, dünyamızın xilasını daha çox məhz müxtəlif sivilizasiyalar arasında dialoqun qurulmasından, qarşılıqlı anlaşmanın əldə olunmasından gedir.

Mehriban xanım Əliyeva bu gün YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri kimi fərqli mədəniyyətləri bir araya gətirərək ümumilikdə planetin xilasını uğrunda əzmlə çalışanların ön cərgəsindədir. O, üzərinə düşən bu ali missiyanı uğurla yerinə yetirir.

Xronoloji ardıcılıqla götürsək, Mehriban xanım Əliyevanın bu istiqamətdə fəaliyyəti 1995-ci ildə onun təşəbbüsü ilə Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun yaradıldığı gündən başlanır. O vaxtdan üzü bəri musiqi təhsili və gələcək nəslin maarifləndirilməsi işi bu Fondun daim diqqət mərkəzində olub. Təşkil olunan xeyriyyə konsertlərinin dinləyicilərə bəxş etdiyi sevinc öz yerində, bu konsertlər həm də milli mədəniyyətimizin zəngin ənənələrinin qorunması işinə böyük xidmət göstərilib. Davamlı səylər nəticəsində Azərbaycanda musiqi gimnaziyası və musiqi məktəbi tam təmir edilib, minlərlə yeniyetmə və gəncin musiqi aləminə qovuşa bilməsi üçün gözəl şərait yaradılıb. İmkansız ailələrin övladlarının bu prosesə cəlb olunmasını xüsusi qeyd etməliyik.

Mehriban Əliyevanın rəhbərliyi ilə Azərbaycan, rus və ingilis dillərində nəşr edilən «Azərbaycan-Irs» jurnalının gördüyü iş də Azərbaycan mədəniyyətinin beynəlxalq arenada təbliği baxımından böyük önəm daşıyır.

Milli «mən»in hamisi

Bu gün bütün dünyanın informasiya əsrinə qədəm qoyması, informasiya texnologiyalarının inkişafı sahəsində əldə olunan fantastik nailiyyətlərin az qala hər gün

həyatımıza hansısa bir dəyişiklik gətirməsi nə qədər mütərəqqi meyl sayılsa belə, bu inkişaf milli tarixi-mədəni irsə müəyyən təhlükə meyillərini də istisna etmir. Belə bir əyyamda Azərbaycan və ümumilikdə Cənubi Qafqaz mədəniyyətinin YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın təmsalında özünə etibarlı bir hami, xilaskar tapması sevindirici məqam kimi qiymətləndirilməlidir. Həyata keçirdiyi missiyaya o, çağdaş dünyada qarşıda dayanan ən vacib vəzifələrdən biri kimi yanaşır: «İndi, kütləvi mədəniyyət stereotiplərinin hakim olduğu bir sərəitdə, milli ənənələrin qorunub saxlanması, onlara qayğı ilə, düşünülmüş münasibət göstərilməsi son dərəcə vacibdir. YUNESKO-nun çoxsaylı vəzifələrindən biri də insanın mənəvi dünyasını qorumaqdır. Odur ki, planetimizdə məskunlaşmış xalqlardan hər birinin milli «mən»ini daha parlaq əks etdirən qeyri-maddi irs incilərinin qorunması ən aktual vəzifəyə çevrilir».

Tarixdən bizə yadigar qalmış mədəniyyət incilərimizin qorunması, bu sərvətin heç bir itkiyə məruz qalmadan gələcək nəsillərə əmanət edilməsi üçün o, dəqiq, məqsədyönlü, konkret fəaliyyət planına malikdir. Mehriban Əliyevanın Bakıda «Qafqaz xalq ənənələri evi»nin yaradılması ilə bağlı YUNESKO qarşısında irəli sürdüyü təşəbbüs də bu planın tərkib hissəsi kimi nəzərdən keçirilməlidir. Belə bir qurumun təşkili Qafqaz xalqlarına məxsus mədəni irsin qorunması, təbliği istiqamətində böyük faydalar vəd edir.

Bu təşəbbüs eyni zamanda həm də siyasi mahiyyət daşıyır. «Qafqaz xalq ənənələri evi»nin yaradılması Avropa Birliyinin təşəbbüsü ilə Qafqaz regionunda həyata keçirilən «Yeni qonşuluq siyasəti»nin icrasına əhəmiyyətli töhfə verə bilər. YUNESKO qeyri-siyasi qurum olsa da, bu təşkilatın toplantıları çərçivəsində müxtəlif problemlərin müzakirəsi zamanı Mehriban xanım Əliyeva vaxtaşırı Dağlıq Qarabağ problemini də gündəmə gətirir, Azərbaycan həqiqətlərini bütün dünyanın nəzərinə çatdırır.

Xalqımızın genetik kodu

Hər dəfə muğama qulaq asanda nədənsə adama elə gəlir ki, azərbaycanlının dünya ilə ilk ünsiyyəti muğamla qurulub. Muğamı Azərbaycan xalqının genetik kodu sayan Mehriban xanım bu fikrində tam haqlıdır. Onun Azərbaycan xalqına ən böyük xidmətlərindən biri də elə bundan ibarətdir ki, o, dünyayla ilk ünsiyyətimizin qurulduğu dilə – muğamımıza yeni həyat verdi. YUNESKO artıq Azərbaycan muğamını bəşəriyyətin şifahi və qeyri-maddi irsinin şah əsərləri siyahısına daxil edib. Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə hazırlanan «Qarabağ xanəndələri» albomundan sonra yeni muğam layihələri üzrə işlər davam etdirilir. Avqustun 24-də isə Bakıda Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin təməli qoyuldu. Çox keçməz, bu mərkəz paytaxtımızın ən gözəl yerlərindən birində yeni bir mədəniyyət məbədi kimi ucalar.

Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycan, ümumilikdə ümumtürk musiqi sənətinin əhəmiyyətinə görə muğamdan əsla geri qalmayan başqa bir qolu olan aşığı sənətinə də diqqətin artırılması, bu sənətin YUNESKO-nun qeyri-maddi irs siyahısına salınması yönündə səyləri davam etdirir. Bütün bunlar YUNESKO ilə əməkdaşlıq çərçivəsində görülməli işlərin cüzi bir hissəsidir. Xatırladaq ki, İçərişəhər, Qız qalası çox nadir memarlıq incisi kimi artıq dünya mədəni irs siyahısına salınıb. Azərbaycanın bir sıra görkəmli şəxsiyyətlərinin yubileyləri YUNESKO-nun təqvimində öz əksini tapıb. Dahi Məhəmməd Füzulinin 500 illik, «Kitabi-Dədə Qorqud» dastanının 1300 illik yubileyi ümumilikdə bəşəriyyət üçün əhəmiyyətli hadisə kimi anılıb. Bu ilin sentyabrında isə Parisdə görkəmli Azərbaycan alimi Yusuf Məmmədəliyevin 100 illik yubileyinin keçirilməsi planlaşdırılır.

Maarifçilik xəttinin davamçısı

Azərbaycan qurumlarının YUNESKO-nun bir sıra elm, təhsil və mədəniyyət proqramlarında iştirakı, əl-əlxüs təhsil sahəsində əməkdaşlıq cəmiyyətimiz üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Bir faktı diqqətə çatdırmaq ki, Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə həyata keçirilən və dövlət qurumları ilə birgə vətəndaş cəmiyyətinin bir çox strukturlarının da dəstək verdiyi «Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb» layihəsi çərçivəsində təkcə bu il ərzində ölkəmizin müxtəlif regionlarında 132 məktəbin inşası, həmçinin lazımi avadanlıqla təchiz olunması nəzərdə tutulub. Artıq başa çatmaqda olan bu proses, özünün də söylədiyi kimi, Mehriban xanım Əliyevanın birbaşa nəzarətindədir: «Çalışıram ki, tikinti ilə bağlı hər gün məlumat alım. Tikintilərin bir qismində özüm şəxsən olmuşam, işlərin həqiqətən də çox böyük sürətlə getdiyini görmüşəm. Bu məktəblərin tikintisi «Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb» layihəsinin yalnız ilk mərhələsidir. Hazırda ikinci mərhələyə daxil olan məktəblərin siyahısı hazırlanır. Mən inanıram ki, 3-4 ildən sonra Azərbaycanın hər bir kəndində ən müasir tələblərə cavab verən məktəb binası olacaqdır». Bu gün Mehriban Əliyevanın həyata keçirdiyi bu xətt xalqın nicat yolunu hələ yüzillər öncə təhsilin, elmin inkişafında görən M.F.Axundov, H.Zərdabi, Mirzə Cəlil kimi maarifpərvərlərimiz tərəfindən əsas qoyulmuş müqəddəs xəttin davamıdır.

Onun rəhbərlik etdiyi fond ölkəmizdəki tarixi abidələrin qorunmasında da fəal iştirak edir. Gəncə şəhərində Cavad xan türbəsinin, Comərd Qəssabın məqbərəsinin, Bakının Şüvəlan qəsəbəsində yerləşən Pirhəsən ziyarətgahının bərpasını, Abdulla Şaiqin ev-muzeyinin təmirini buna nümunə göstərə bilərik. Fond eyni zamanda Azərbaycanda müasir texnologiyaların inkişafı istiqamətində də əhəmiyyətli işlər həyata keçirir.

Bir müddət öncə geniş auditoriyaya təqdim edilən, həcminə və keyfiyyətinə görə ölkədə analoqu olmayan «Azərbaycan» informasiya portalının yaradılması internet reallığının həyatımızın ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrildiyi indiki günlərdə Azərbaycan mədəniyyətinə verilən ən böyük töhfədir. Bu layihənin reallaşmasına Azərbaycanın aparıcı mütəxəssisləri cəlb edilib, çoxsaylı arxivlərdən, kitabxanalardan və dövlət müəssisələrindən toplanmış dəyərli materiallar, sənədli bilgiler burada öz əksini tapıb.

Birinci ledi

*Azərbaycan cəmiyyəti onu
daha yaxından tanımağa başlayır*

Respublikamızda ilk dəfə olaraq ictimaiyyətin müxtəlif təbəqələrinin iştirakilə əlamətdar bir müsabiqə – «İlin qadını» sorğusu keçirilib. Məlum olduğu kimi, analoji sorğular dünyanın başqa ölkələrində də təşkil edilib və bu tədbirlər qadınların IV Beynəlxalq konfransının (1995-ci ildə Pekində keçirilmişdi) 10 illiyinə həsr olunmuş BMT-nin 49-cu xüsusi sessiyasına hazırlıq çərçivəsində keçirilir.

«Lider qadınlar» İctimai Birliyinin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Sosiologiya Assosiasiyasının keçirdiyi sorğunun nəticələrinə görə, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva «İlin qadını» elan edilib. Bu fakta müxtəlif aspektlərdən yanaşmaq olar, lakin, zənnimizcə, başlıca məqam ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda ilk dəfə olaraq ictimaiyyətin diqqəti ölkənin birinci xanımının şəxsiyyəti üzərində köklənib. Təbii ki, bunu birinci növbədə Mehriban xanımın aktiv ictimai fəaliyyətinin, o cümlədən xeyriyyəçilik fəaliyyətinin cəmiyyət tərəfindən adekvat qiymətləndirilməsi kimi xarakterizə etmək lazımdır.

Eyni zamanda, bu fakt Azərbaycanda dövlət (hakimiyyət) – cəmiyyət münasibətlərində yeni ştrixlərin üzə çıxdığının göstəricisidir. İctimai rəy artıq yalnız dövlət rəhbərinin şəxsiyyətinə, onun addımlarına deyil, ölkənin birinci xanımının fəaliyyətinə də münasibət bildirir. Bu faktı həmçinin Azərbaycan cəmiyyətinin hakimiyyətdə, rəsmiyyətə münasibətində əvvəllər mövcud olmuş stereotiplərin tədricən yox olması kontekstində dəyərləndirmək lazımdır. Bu əlamətdar tendensiya hələ bir neçə il öncə özünü büruzə verməyə başlamışdı. Mərhum Prezident Heydər Əliyevin paytaxtda və regionlarda əhali ilə qeyri-rəsmi təmasları, müxtəlif bayram tədbirlərində, o cümlədən Novruz şənliklərində sırayı insanlarla səmimi iltifat qurması – bütün bu faktlar ilk baxışdan formal təsir bağışlasa da, əslində, Azərbaycan cəmiyyətinin uzun illər öyrəşdiyi və rəhbər simasının, bir növ rəsmiyyətin zəruri ştrixləri sayılmış stereotiplərin aradan qalxması idi.

Azərbaycanda yeni Prezident seçildəndən sonra da bu təqdirəlayiq tendensiya davam etməkdədir. Cəmiyyət Prezident İlham Əliyevin əhali ilə qeyri-formal iltifatına, yaxud onun avtomobilin sükanı arxasına keçərək paytaxtı gəzməyə çıxmasına müsbət rezonans verir. Bu faktlar nəticə etibarilə Azərbaycanda hakimiyyətlə cəmiyyət arasındakı rəsmiyyət pərdəsinin qalxmasına, bu münasibətlərin daha şəffaf və qarşılıqlı etimad atmosferində qurulmasına dəlalət edən nüanslardır. Qeyd etmək lazımdır ki, bütün sivil ölkələr üçün xarakterik olan bu tendensiya özündə demokratik və plüralist cəmiyyətin (vətəndaş cəmiyyətinin) formalaşmasını da ehtiva edən uzun bir prosesdir və Azərbaycanda da dövlət-cəmiyyət münasibətləri bu yolu keçməlidir.

Lakin hakimiyyətin cəmiyyətə açılması, dövlət rəhbərinin, onun ətrafının, habelə şəxsi həyatının, ailəsinin sırayı insanlar üçün əlçatan (təbii ki, bütün normal cəmiyyətlərdə qəbul olunmuş ictimai etika çərçivəsində) olması təkcə sözügedən formal stereotiplərin ləğvi ilə məhdudlaşmır. Bu xüsusda çox vacib missiyanı

daşıyan və dövlətin birinci adamının ictimai şüurdakı simasını bir növ tamamlayan bir şəxs də var. Bu, dövlət başçısının xanımı, yaxud, bütün dünyada qəbul olunmuş sözlə ifadə etsək, ölkənin birinci ledisidir.

«Birinci ledi» anlayışı ayrı-ayrı ölkələrdə dövlətçilik ənənələrindən, siyasi sistemdən, milli-mental dəyərlərdən və s. asılı olaraq müxtəlif səpgidə qəbul olunsa da, onun bütün ölkələr üçün eyni olan parametri var. Bu, dövlətin birinci xanımının yüksək ictimai statusudur. Ölkənin birinci ledisinin şəxsiyyətinə ictimai maraq miqyasına görə yalnız dövlət başçısına olan maraqla müqayisə edilə bilər.

Yeri gəlmişkən, «birinci ledi» ifadəsi XIX əsrin ortalarında ABŞ-da meydana gəlib. Hərçənd, uzun müddət Amerika cəmiyyətində birinci ledinin statusu dekorativ səciyyə kəsb edib. XX əsrdə bu status daha real və ictimai əhəmiyyətli şəkil aldı. Teodor Ruzveltin və Vudro Vilsonun hakimiyyəti gövründə onların xanımları faktiki olaraq Ağ ev administrasiyasının katibliyinə rəhbərlik edirdilər. ABŞ Prezidenti vəzifəsinə 4 dəfə seçilmiş Franklin Ruzveltin həyat yoldaşı Eleanor Ruzvelt geniş ictimai fəaliyyətlə məşğul olur, Konqresdə çıxışlar edir, aktual məsələlərlə bağlı müsahibələr verir, mətbuatda məqalələr dərc etdirirdi. Bu fəallığın məntiqi davamı kimi o, ABŞ-in BMT-dəki təmsilçisi oldu və «İnsan haqları Bəyannaməsi»nin müəlliflərindən biri kimi tarixə düşdü. Nəhayət, ABŞ tarixində ən populyar birinci ledi olmuş Hillari Klinton böyük siyasətdə də qüvvəsini sınağı və hazırda Senatın üzvüdür, 2008-ci il seçkiləri üçün isə demokratların əsas namizədi sayılır. Bugünkü Amerika reallığında birinci ledi hakimiyyət elitasının mühüm simalarından biri kimi qəbul olunur, onun Ağ evdə geniş ştata malik ayrıca ofisi var və amerikalılar seçkilərdə təkcə Prezident və vitse-prezidentliyə namizədlərə deyil, həmçinin gələcək birinci lediyə səs verirlər və sonuncu məqam elektoral baxımdan heç də az rol oynamır.

Digər ölkələrdə birinci ledi faktoru, ABŞ-dakı qədər fəal mövqelərə malik olmasa da, yuxarıda qeyd et-

diyimiz kimi, daima ictimaiyyətin diqqət mərkəzindədir. Patriarxal ənənələrin və poliqamiyanın hakim olduğu müsəlman-ərəb ölkələrində də birinci ledinin şəxsiyyəti, bu və ya digər hərəkəti geniş ictimai diskussiya doğurur. Asiya ölkələrinin birinci lediləri isə hətta regional təşkilat (16 ölkənin təmsil olunduğu «Birinci ledilər klubu»na hazırda Pakistan Prezidentinin xanımı sədrlik edir) təsis ediblər və mütəmadi sammitlərini keçirirlər. O ki qaldı Avropaya, burada da birinci ledilər daha çox ictimai fəaliyyətlə, xeyriyyəçiliklə məşğul olurlar, müxtəlif qeyri-hökumət fondlarına rəhbərlik edirlər. Hətta fəal siyasətə qoşulanlar da var.

Qeyd edək ki, postsovet ölkələrində birinci ledi institutu (belə demək mümkünsə) hələ yeni formalaşır. Sovet dövründə dövlət başçısının şəxsi həyatı və ailəsi geniş ictimaiyyət üçün qapalı mövzu olub. Yalnız 80-ci illərin sonunda, yəni SSRI qüruba doğru gedərkən bu «ənənə» pozuldu. Sovet cəmiyyəti SSRI-nin birinci (və sonuncu) prezidenti ilə yanaşı onun xanımını, sovet dövlətinin birinci ledisini də tanıdı. Lakin Raisa Maksimovnanın hədsiz təkəbbürü və ictimai rəyi qıcıqlandıran manerası (yeri gəldi-gəlmədi, bu və digər məsələyə münasibət bildirməsi, jurnalistlərin M.Qorbaçova ünvanladığı siyasi sualları da onun əvəzindən cavablandırması) bu tanışlıqda yalnız mənfi izlər qoydu və nəticə etibarilə M.Qorbaçovun ölkə daxilindəki mənfi reputasiyasına da «əsaslı töhfə» verdi. Odur ki, R.Qorbaçovanın «nümunəsi» birinci ledi məsələsində mənfi örnək sayıla bilər.

Ölkəmizin müstəqilliyini bərpa etməsindən 14 il keçsə də, «birinci ledi» anlayışı Azərbaycan cəmiyyəti üçün yenidir. Bunun isə, necə deyərlər, obyektiv və subyektiv səbəbləri var. Bəllidir ki, mərhum dövlət başçısı Heydər Əliyevin xanımı hələ o, Moskvada, SSRI rəhbərliyində işləyərkən dünyasını dəyişmişdi. Düzdür, Azərbaycan cəmiyyəti akademik Zərifə Əliyevanı kifayət qədər tanıyırdı və onun böyük alim, qayğıkeş həkim və bir Azərbaycan qadını kimi xatirəsi ictimaiyyətin yad-

daşında yaşayır. Bununla belə, qeyd etdiyimiz kimi, sovet reallıqları çərçivəsində ölkənin, respublikanın birinci şəxsinin xanımının sözün indiki mənasında birinci ledi rolunda çıxış etməsi mümkünsüz idi. Eyni zamanda, mərhum H.Əliyevin ayrı-ayrı müsahibələrindəki, o cümlədən V.Mustafayevin filmindəki xatirələri Azərbaycan cəmiyyəti üçün əlamətdar açıqlamalar olmaqla bərabər, ictimai fikirdə dövlət başçısı və xanımı barəsində kifayət qədər kompleksiz rəyin formalaşması üçün əhəmiyyətli ştrixlər sayıla bilərdi. Bu açıqlamalardan aydın olurdu ki, əgər ömür vəfa etsəydi, müstəqil Azərbaycanın əhalisi Zərifə xanımın simasında aktiv ictimai fəaliyyətlə məşğul olan və birinci ledi missiyasını bacarıqla yerinə yetirən bir qadını görəcəkdilər.

O ki qaldı Ayaz Mütəllibov və Əbülfəz Elçibəyin hakimiyyətdə olduğu dövrə, Azərbaycan cəmiyyəti nə bu şəxslərin prezident kimi normal fəaliyyətini gördü, nə də onların həyat yoldaşlarını tanıdı. A.Mütəllibovun xanımı bir neçə dəfə onu rəsmi mərasimlərdə müşayiət edərkən televiziya ekranında görünmüşdü, amma ölkə əhalisi qatı demokrat və liberal dəyərlərin daşıyıcısı kimi təqdim olunan mərhum Ə.Elçibəyin yanında onun xanımını heç televiziya ekranında da görmədi. Yerli mətbuat bu ştrixin üzərindən ümumən sakit keçsə də, o, Azərbaycana təşrif buyuran, habelə Ə.Elçibəyin xarici səfərlərini işıqlandıran əcnəbi jurnalistlərin diqqətindən yayınmamışdı.

Nəhayət, Azərbaycan cəmiyyəti ilk dəfə olaraq dövlət başçısı İlham Əliyevin və onun xanımının təmsalında ictimaiyyətlə səmimi münasibətlərdən çəkinməyən, onunla qarşılıqlı iltifat qurmağa çalışan Prezident ailəsini gördü. Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan ictimaiyyəti Mehriban xanımı o hələ birinci ledi statusunu qazanmamışdan xeyli əvvəl tanımağa başlamışdı. M.Əliyeva ali tibb təhsili (M.Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb Institutunu fərqlənmə diplomu ilə bitirib) alsa da, doğulub-böyüdü mühit etibarilə ədəbiyyata, mədəniyyətə yaxından bağlı insandır və 1995-ci ildə onun təşəbbüsü ilə «Azərbaycan

Mədəniyyətinin Dostları» xeyriyyə fondunun təsis edilməsi bunun göstəricisi idi. Fond ötən müddətdə Azərbaycanın zəngin mədəni irsinin beynəlxalq müstəvidə təbliğində, habelə xeyriyyəçilik sahəsində, milli mədəniyyətimizin qocaman korifeylərinə yardımlar edilməsində aktiv fəaliyyət göstərüb. 1996-cı ildən üç dildə (Azərbaycan, rus və ingilis) nəşr olunan «Azərbaycan-Irs» jurnalı isə mədəniyyətimizin dünyaya tanıtılmasında önəmli missiyanı yerinə yetirir. Azərbaycan muğamının beynəlxalq səviyyədə tanınması və YUNESKO tərəfindən dünya mədəni irsinin inciləri sırasına daxil edilməsində fondun müstəsna xidməti olub. Təsadüfi deyil ki, YUNESKO-nun rəhbərliyi M.Əliyevanın bu sahədəki fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib və 2004-cü ilin sentyabrında ona təşkilatın xoşməramlı səfiri statusu verilib. Nəzərə alsaq ki, belə fəxri titulu dünya üzrə cəmi 42 nəfər daşıyır və M.Əliyeva müsəlman aləmindən bu ada layiq görülmüş üç qadından biri (Mərakeşin şahzadəsi Lalla Məryəm və dünyanın məşhur xeyriyyə təşkilatlarından olan «Həriri Fondu»nun rəhbəri, Livanın keçmiş baş naziri Rafiq Həririnin bacısı Bahia Həriri də bu ada layiq görülüb), türkdilli ölkələrin isə yeganə qadın təmsilçisidir, həmin vəzifənin nə qədər məsuliyyətli olduğunu başa düşmək olar. Ölkəmizin birinci lədisi bu mötəbər təşkilatda təkcə Azərbaycanın deyil, bütün türk xalqlarının mədəni irsinin təbliğatçısı kimi şəərəfli missiyanı yerinə yetirməkdədir. Ötən ilin dekabrında Kazan şəhərində (Tatarıstan) YUNESKO-nun qeyrimaddi mədəni irsin qorunmasına dair regional seminarında Mehriban xanım bu yöndə konkret təşəbbüslə çıxış edərək türk xalqlarının mədəniyyətini əhatə edən regional layihələr hazırlanacağını bildirib. Digər tərəfdən, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri statusu Azərbaycanın bir nömrəli probleminin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması baxımından əhəmiyyətli bir vasitədir. Təsadüfi deyil ki, M.Əliyeva YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri kimi iştirak etdiyi ilk beynəlxalq forumda həmin məsələni önə çəkib və dünya xəzinəsinə dəyərli töhfələr vermiş Azərbaycanın mədəni irsinin Ermənistanın təcavüzünə məruz qaldığını

vurğulayıb. O, beynəlxalq ictimaiyyətin nəzərinə çatdırıb ki, YUNESKO Azərbaycan muğamını bütün bəşəriyyətin inciləri siyahısına daxil edib, amma muğamın vətəni olan Şuşa, Qarabağın digər dilbər guşələri Ermənistanın işğalı altındadır, bu ərazilərdə Azərbaycan xalqının qədim memarlıq və mədəniyyət abidələri məhv edilib. M.Əliyevanın Azərbaycan musiqisinin şah əsəri olan muğamın inkişafı və gələcək nəsillərə çatdırılması istiqamətində fəaliyyəti də diqqətəlayiqdir. Onun rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun bu yaxınlarda başladığı təşəbbüs – Muğam Mərkəzinin yaradılması layihəsi ümumilikdə Azərbaycan mədəniyyəti üçün əlamətdar hadisə sayılmalıdır. Mərkəz Azərbaycan muğamının dünya miqyasına çıxarılmasında, beynəlxalq muğam simpoziumlarının, festivalların təşkilində mühüm rol oynayacaq.

Azərbaycanın birinci ledisinin ictimai fəaliyyətinin əhəmiyyətli bir istiqamətini də onun idman sahəsində gördüyü işlər təşkil edir. 2002-ci ildən Azərbaycan Gimnastika Federasiyasına rəhbərlik edən M.Əliyeva həmin vəzifədə özünü bacarıqlı təşkilatçı kimi tanıdıb. Qısa müddətdə bu zərif idman növü Azərbaycanda geniş yayılmağa başlayıb, Azərbaycan gimnastları beynəlxalq miqyasda ilk uğurlarını qazanıblar. 2003 və 2004-cü illərdə bədii gimnastika üzrə Dünya Kuboku yarışlarının Bakıda keçirilməsi, həmçinin 2005-ci ildə bu idman növü üzrə dünya çempionatının ölkəmizdə keçirilməsinə dair qərarın qəbul olunması M.Əliyevanın rəhbərlik etdiyi federasiyanın beynəlxalq nüfuzunun göstəricisidir.

Bununla belə, mübaliğəsiz qeyd etmək olar ki, Azərbaycanın birinci xanımının ictimai fəaliyyətinin ən dəyərli və bütün cəmiyyətin diqqətini çəkən istiqaməti onun rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun başladığı geniş sosial proqramlardır. Əgər indiyədək M.Əliyevanın fəaliyyəti ölkə həyatının ayrı-ayrı sahələrini (mədəniyyət, idman) əhatə edirdisə, cəmiyyətin ən həssas, diqqət və mərhəmətə ən çox ehtiyac duyan hissəsinə – yetim, kimsəsiz, ağır xəstəliyə düşər olmuş, əq-

li və fiziki qüsurları olan uşaqlara, habelə çətin sosial şəraitdə yaşayan məcburi köçkünlərin övladlarına qayğı göstərilməsi ümumxalq əhəmiyyətli bir işdir. Sözsüz ki, bu kateqoriyaya aid olan uşaqların qibtəedilməz durumu, həmçinin mövcud büdcə imkanları daxilində onlara göstərilən dövlət qayğısının yetərli olmaması hakimiyyətə də, cəmiyyətə də yaxşı bəllidir. Eyni zamanda, o da aydındır ki, dünyanın heç bir ölkəsində bu qəbildən olan insanlara qayğı və diqqət yalnız dövlət qurumlarının fəaliyyəti ilə məhdudlaşmır.

Odur ki, birinci ledinin başladığı iş qeyri-dövlət resurslarını bu istiqamətə səfərbər etmək, digər yaşlıları kimi deyə-gülə yaşamaq imkanından məhrum olan uşaqların problemlərini bütün cəmiyyətin sosial prioritetləri sırasına daxil etmək məqsədi daşıyır. Heydər Əliyev Fondu ötən ildən başlayaraq bu istiqamətdə bir sıra tədbirlər (məcburi köçkün uşaqlarına yardımların göstərilməsi, paytaxtda bir neçə internat-məktəbin təmiri, diabetli və talassemialı uşaqlara yardım proqramları və s.) həyata keçirir. Fond tərəfindən hazırlanan və 2005-ci ilin yanvarından həyata keçirilməyə başlanan geniş proqram isə Bakıdakı internat-məktəblərin və uşaq evlərinin yenidən qurulmasını nəzərdə tutur. Proqram çərçivəsində sözügedən müəssisələrə baş çəkən M.Əliyeva harada (təkcə Əzizbəyov rayonunda bu tipli 41 müəssisə var) konkret hansı yardımın zəruri olduğunu şəxsən dəqiqləşdirir.

Lakin bu xüsusda artıq indidən özünü göstərən bir nüansı qeyd etmək lazımdır. M.Əliyeva paytaxtdakı internat və uşaq evləri ilə tanışlığı zamanı belə bir məqam diqqəti çəkdi ki, bu ziyarəti təşkil edən hökumət nümayəndələri onun təkcə çoxsaylı problemləri olan müəssisələrə (belələri əksəriyyət təşkil edir) deyil, həmçinin normal şəraiti (əsasən xarici donorların yardımına hesabına) olan müəssisələrə də baş çəkməsinə çalışırlar. Əlbəttə, bu, xoş niyyətlə, yəni problemləri yoluna qoyulmuş, bir növ nümunəvi sayılacaq məktəb və internatların da olduğunu göstərmək üçün edilsə, normal

qarşılana bilər. Amma görünən odur ki, bəzi məmurlar birinci ledini kurasiyalarında olan sosial müəssisələrə (təbii ki, söhbət nümunəvi müəssisələrdən gedir) dəvət etməklə daha çox şəxsi niyyət güdürlər və özlərini reklam etmək istəyirlər. Özünü reklam etmək istəyən müxtəlif qeyri-dövlət qurumlarının, xeyriyyə təşkilatlarının da bu «yarış»a qoşulduğu bildirilir. Bu isə nəticə etibarilə ölkənin birinci ledisinin diqqət və etimadından sui-istifadə deməkdir və belə arzuolunmaz tendensiyanın cəmiyyətdə hansı rezonansı doğuracağını dərk etmək çətin deyil.

O ki qaldı ölkə əhalisinin birinci ledinin fəaliyyətinə verəcəyi qiymətə, yuxarıda qeyd etdiyimiz sorğunun nəticələri bu yöndə yalnız ilk ictimai mesaj sayıla bilər. Ən azı ona görə ki, Mehriban xanım birinci ledi simasında cəmiyyət qarşısına yeni çıxıb və onun bu ictimai vəzifədə görəcəyi əsas işlər hələ qarşıdadır. M.Əliyevanın indiyədək nümayiş etdirdiyi ictimai fəallıq, habelə beynəlxalq aləmdəki nüfuzu düşünməyə əsas verir ki, o, Azərbaycanın birinci ledisi statusunda da cəmiyyətin ən yüksək etimadına nail olacaq.

«Həyatda hər kəsin yerini və taleyini tarix müəyyən edir. Kimsənsə, elə də olmalısan. Özgələrin rollarını və obrazlarını gərək üzərinə götürməyəsən» – Mehriban xanımın özünə kredo seçdiyi bu sözlər, zənnimizcə, onun gələcək fəaliyyətinin qırmızı xəttini təşkil edəcək. O, birinci ledi kimi daşdığı ictimai məsuliyyəti də, bu məsuliyyətin ağırlığını da yaxşı dərk edir.

*Effektiv Təşəbbüslər
Mərkəzinin analitik qrupu
525-ci qəzet,
2005, 22 fevral*